Ч. 71 (12.727). Львів, вівторок 31. березня 1931. [illegible] Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Радянський збіжевий дампінґ.

2. Можливости збільшення дампінгу.

Є всі дані припускати, що вивіз збіжа з Радсоюзу в найближчих роках буде збільшуватися до певної максимальної границі. Ці сподівання опираються на таких фактах: 1) організуванні деяких основ сільського господарства для продукції збіжа; 2) примусовому виділюванні мінімальних пайків збіжа для виживлювання, що лежить у руках держ. апарату, а наслідком того в малому зрості внутрішньої консумції Союзу; 3) на збільшуванні врожаю на площу і притягненні досі необсіяних просторів під продукцію збіжа. Ці всі преміси дадуть збільшення експорту тільки: 1) при вдержанні теперішньої системи господарки в Радсоюзі, 2) при здійснюванні пятилітки в сільському господарстві і 3) при відсутности живлових нещасть (посуха, недорід), які і б. Росію і теперішній Радсоюз навіщують часто, як господарський незорганізований комплекс, з великими недостачами в транспорті й маґазинуванні, а до того комплекс, що став обєктом небуденних економічних експериментів.

Відомо, що пятилітній плян передбачує 1) колективізацію і 2) механізацію сільського господарства союзу. Вправді передбачувано, що колективізація заломиться. Та так не сталося, бо спротив селянства придушено, а він остав хіба як потенціяльна енерґія, що може вибухнути, але чи і коли — невідомо. Натомість фактом є, що колективні і державні господарства зросли в р. 1929-30 на 33 міліони гектарів, або заняли 1/3 всеї засівної площі Радсоюзу. При тім зерноваготівля (відстава до кооперативних і державних маґазинів) зросла з днем 1. I. 1931 на 45.8 проц. від тогож дня попереднього року. Весняні засіви мають обняти 100 міл. гект., а колективи і держгосподарства мають обробити з того 50 міл. гект. Рівночасно треба зазначити, що механізація, як-неяк, а при допомозі американських спеців і долярів посувається, хоч пиняво, вперед. Досі є в союзі 360 тракторних осередків. Їх мають збільшити з весною до 1.105, а вони малиб самі обняти 18 міл. гект. площі під управу. Про ці майбутні весняні пляни союзу можна мати рожеві або менше рожеві надії. Та всеж треба відмітити поступ механізації і збільшення управної площі збіжа, при чому видатність продукції зросла ось як:

	господарства дають в 1 гект. сотнарів		
	державні	колективні	приватні
1928-29	—	7.91	7.85
1929-30	10.12	7.94	7.88
1930-31	10.47	8.99	8.35

Видно, що у всіх видах господарств видатність більша, хоч це треба приписати теж і кращому врожаєви, що не все залежить від волі хлібороба. Та це збільшило скількість збіжа, а техніка дала вислід, головно в державних господарствах. Вислідом цього зросту продукції буде теж можливість дальшого вивозу. Рівночасно треба зазначити, що стягнення збіжа на експорт з приватних господарств було і є дуже трудне, бо доходило в часі найенергічніших заходів тільки до 80 відс. преліміновавої скількости. Та збільшення площі колективних господарств облекшило сильно цю справу.

Коли говоримо про вивіз, то не треба розуміти під тим вивозу надвишки, але з гори призначену і силою зібрану скількість збіжа. Бо після офіційних даних тепер висота консумції зерна на голову в році виносить тільки 4.6 сотнара (мабуть менше!), коли до війни було на 1/2 до 3/4 сотн. більше. Та колиб запаси збіжа були в свобідній диспозиції хліборобів чи внутрішнього ринку, можнаб було сподіватися, що піднесеться споживання. Одначе при комуністичному режімі, де визначується пайки, нема виглядів, щоби споживання збільшилося, особливо тоді, коли треба за всяку ціну добути гроша на індустріялізацію. Тому внутрішня консумція ледви чи зменшить передбачуваний вивіз.

Треба припускати, що коли не буде ніяких непередбачених випадків, то продукція збіжа повинна бодай поволі зростати. На основі радянських обчислень теперішня продукція союзу на одного мешканця рівняється довоєнній (себто 5.6 сотн. на голову). Ставлячи це обчислення в сумнів, бо не булоб тоді недоїдання, а вивіз був би більшим, або рівним довоєнному, всеж приходиться ствердити, що продукція зросла і має звижкову тенденцію. А це веде знова до збільшення вивозу.

Останнім моментом, що промовляє за збільшенням продукції, а тим самим за більшим вивозом, є зацікавлення американської і німецької індустрії виробом хліборобських машин для Союзу. На жаль маємо тільки офіційні дані про те, а вони так фантастично оптимістичні, що годі їх неперевірено брати за підставу обчислення. Це збільшилоб, навіть колиб не було в дуже великих розмірах, сильно механізацію, а з цим можливість вивозу. Цей момент вияснить ся щойно своїми наслідками.

З усього сказаного виходить, що можна припускати збільшення вивозу збіжа з Радсоюзу в слідуючому чи в слідуючих роках. Може воно й не статись, коли радвлада постановить інакше. А несподіванки тут більше можливі ніж в інших, нормальних господарських і політичних умовинах.

Інж. Евген Храплпвий.

Мірила температури.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 24. III. 1931.

I.

Сьогодні передполуднем розпочалося в тутешньому міністерстві закордонних справ перше засідання комітету, який має підготовити травневу сесію Комісії для досліду Европейського Обєднання. Беруть участь у цих нарадах представники дванацяти держав; серед них є пять закордонних міністрів: крім пп. Бріяна і Гендерзона ще й міністри інших потуг, як Данії, Швайцарії і Польщі. Натомість не приїхали сюди ні п. Курціюс, ні навіть п. Ґранді, дарма, що тутешнє міністерство їх дуже тепло сюди запрохувало. Один і другий поручили заступити себе на нарадах своїм високим урядовцям, а самі залишилися у себе дома, під ріжними претекстами.

Ця відсутність, не припадкова, а нарочна, закордонних міністрів Італії і Німеччини — перша сензація цього зїзду. Парижеви дуже залежало на тому, щоб вони тут явилися і в останніх кількох тижнях не тільки французькі амбасади в Римі і Берліні, а й тутешні органи преси робили всякі можливі заяви з метою притягнути обох міністрів особисто приїхати на цей зїзд. Одначе нішо не вийшло з цих заходів: італійський і німецький міністри поручили своїм амбасадам висловити п. Бріянові свій „щирий“ жаль, що не можуть приїхати, тай залишилися у себе дома. Коли французькі ґазети заздалегідь заповідали, що присутність або відсутність обох великих сусідніх держав мала бути мірилом як не сердечности відносин, то бодай поправи взаємин Франції з відповідними державами, то нині цю відповідь уже маємо.

II

Без огляду на фльотовий компроміс, який буцім то звязав Францію з Італією, п. Ґранді залишився в Римі. Ось вам одна мірка політичної температури. А друга ще помітніша.

Не цілих сім років після війни 1870-71 і франкфуртського мира, який припечатав перемогу Німеччини і поразку Франції, явився французький міністр закордонних справ на конґресі в Берліні і перебув там, як гість німецького уряду, цілих кілька тижнів: увесь світ бачив у цій події знак деякого приглушення пристрастей і деякого замирення відносин між двома державами. Від версайського мира протече незабаром уже вдвоє стільки років, а німецький міністр закордонних справ таки не рішився оце приїхати в гостину до Парижа. Правда, був тут один раз пок. Штреземан, на підписання пакту Келльоґа. Одначе обстанова його приїзду тільки підкреслила факт холоду французько-німецьких взаємин. Пок. Штреземан задержався тут між двома поїздами; приїхав, підписав пакт Келльоґа і заразже відїхав — і всі зрозуміли, що то була візита Келльоґові, а не Франції. З тим більшою цікавістю ждали тут рішення п. Курціюса: приїде, чи не приїде? Показалося, що не приїхав. І це — познака температури европейської взагалі, а французько-німецької температури передовсім

III.

Не зважаючи на вагання поважних французьких кол і щораз то численніші й глибші сумніви щодо справжньої вартости дотеперішньої системи французьких військово-політичних союзів, французький уряд недавно таки рішився підписати віднову своєї військової конвенції — тайної, бо в Союзі Народів не зареєстрованої — зі своєю головною союзницею в Східній Европі. Цей підпис означає, що й політичний союз буде 1932 року відновлений. Супроти цього тут уже ледви чи хто сумнівається, що незабаром буде відновлена і рапальська угода між Німеччиною і Радянщиною. В обличчю цих справ відмова д-ра Курціюса приїхати до Парижа виходить з рямок питань міжнародньої куртуазії, а являється познакою дуже поважною.

Одначе самою відсутністю німецького закордонного міністра в Парижі „сензаційність“ теперішнього зїзду на Орсейському Побережжю не вичерпалася. Раптом доскочила туди ще й вістка про австрійсько-німецький союз — господарський і митний. Вістка ця кинула справжній алярм у ті европейські кола, які ще вірять у те, що вдасться на віки вічні зберігти версайський і сен-жерменський статут Европи — з Німеччиною обкроєною і приниженою, — з Австрією „самостійною“ і помираючою, — з фантазіями Сілезії, коридора, Данціґа, лінії Риги і подібними їм байками...

Алярм вийшов гучним і голосним. Замість Европейським Обєднанням прийшлося займатися самочинною ревізією версайського і сен-жерменського мира, на яку німби то наважилися німці з австрійцями. Сьогодні трохи не вся тутешня преса в горячці. Йдуть протести, остороги, погрози. Та чи за словами справді підуть діла?

Дуже сумніваємося. *С. З.*

—o—

Ґанді перестерігає.

Британська влада засудила на смерть 3 індійців, які вбили інспектора поліції Сандерса. Націоналістична партія уладила з того приводу демонстрації по інд. містах. Ґанді перед виїздом на конґрес до Карачі сказав, що засудженим належиться віддати честь, одначе індійська молодь не повинна стреміти до визволення рідної країни при помочі вбивств. Уряд міг відложити екзекуцію, одначе годі йому закидати, що зломив умову. Ця помилка уряду може лише скріпити інд. стремління до волі, за яку ті три індійці віддали життя

—o—

Боротьба з алькоголем чи поширення алькоголізму?

Промова сенаторки О. Кисілевської на пленарному засіданні сенату дня 21. березня 1931 р. при нагоді дебати над т. зв. протиалькогольним законом.

Високий Сенате! Шкідливість уживання алькоголю є вже так широко знана, що коли в якій державі приходиться говорити про цю справу, то хіба у звязку з поборюванням алькоголізму, а не навпаки.

Про щож тут нині говориться? Мова про цілковите спаралізування протиалькогольного закону з 1920 р. Давав він до цього часу може не багато, а всеж давав можність ведення боротьби з алькоголізмом і надію, що при відповідному його приміненні, він принесе дійсно користь. Вже те саме, що одна корчма мала бути на 2.500 мешканців, було поступом у боротьбі з алькоголізмом. Також і те, що число шинків буде обмежене до 12 тисяч на цілу державу, давало надію, що до того числа, а може й понижче нього колись при безнастанній праці буде можна дійсно зійти. Тепер побільшується число корчем та інших льокалів, де можна буде продавати алькоголь щонайменше на 100 відс. Само число шинків побільшено на 22.000, а коли порахуємо всі інші місця, яким продажа напитків досі не була дозволена, то певно число це побільшиться ще вдвоє.

Поширюється теж дозвіл продажі алькоголю на такі місця, які саме треба би перед ним якнайбільше берегти. Маю па думці нпр. залізничі й корабельні буфети й ресторани, де життя й здоровля тисячів людей залежить від справности духа одиниць, в яких руках їх безпека. Також читальні і народні доми, які повинні бути місцем відпочинку і науки, тепер через дозвіл продавати в них алькогольні напитки в часі забав і вистав, можуть стати місцем згіршення. Теж саме й на відпустах і ярмарках, де збирається таке велике число людей з найріжніших околиць, може доходити до піятик, авантюр, бійок і т. п. ганебних сцен. Дозвіл продавати алькоголеві напитки у військових кошарах це можна сказати — є надужиттям довіря батьків. Мусимо віддавати свої діти до війська й не одна матір, що виховала свої діти в погорді до алькоголю, — може по двох літах отримати дитину деклярованим алькоголіком. Касується дотеперішні плебісцити і впроваджується назад корчми в такі місцевости, які немало витратили труду, щоби її позбутися та навчилися вже жити без неї.

Нові голосування у протиалькогольних плебісцитах дуже ускладнено, та й самі плебісцити майже безпредметові, бо і так число корчем через те в краю не зменшиться. Справді, важко повірити, щоби такі закони при загально поширеному знанню шкідливости алькоголю, могли бути кимнебудь пропоновані. Коли я перший раз прочитала проект того нового закону, то думала, що хіба переочила яке нове наукове відкриття, з якого виходило би, що алькоголь впливає на людське здоровля не шкідливо, а корисно. Старалась я прочитати найновіші речі з тої ділянки і переконалася, що наука ще дальше пішла у своїх дослідах, як це давніше було. Через шкідливість алькоголю навіть у малих скількостях, на що давно ніхто не звертав уваги, зачислено алькоголь до наркотичних отруй. Не знали про це донедавна, що постійне вживання хочби малих скількостей алькоголю, нищить внутрішні органи людського тіла, нищить здоровля, а що алькоголь ослаблює волю людини та побуджує чимраз більше тягу до чарки, тому поборювання алькоголізму мусить іти в парі з поборюванням нагоди пити.

Величезний вплив має алькоголь на потомство. Це відноситься не лише до дітей алькоголіків, але має вплив і на дальше покоління. Вже навіть невелике, але часте вживання алькоголю у батьків, ослаблює відпорність на недуги у діток, а більше піянство є причиною епілепсії, кретинізму, глухонімоти та на загал діти таких батьків визначаються самолюбством і жорстокістю.

Які великі шкоди приносить алькоголь, переконалися особливо північні країни як, Швеція, Норвеґія, Фінляндія, які з вини алькоголізму були вже на краю моральної і господарської пропасти і щойно енерґійна боротьба з піянством дала їм змогу піднестися з того нещастя.

Чи здають собі справу ці панове і пані, які нині будуть мати останне слово у цій важній справі? Чи здають собі справу що в своїх руках тримають долю тисячів, міліонів людей цієї держави? Що від них залежати буде щастя або руїна в тисячах подруж, буде залежати здоровля і життєва справність дальшого, молодого покоління.

Хотілаб я спитати панів, від яких буде залежати нині ця справа, важна не лише для польського народу, але й усіх тих, що живуть у цій державі, чи хто з них завдав собі труду, щоби відвідати вже як не доми божевільних, заведення для злочинців і доми поправи, то хочби тутешню варшавську школу для тупоумних. Я була настільки цікава, що пішла туди і ніколи не забуду того вражіння, якого там дізнала. Всі знаємо такі діти, які не дають собою покермувати, тупоумні, нетовариські, з якимись кровожадними інстинктами, що роблять таким трудним їх виховання. Однак це ще не так страшно, коли бачимо такі діти кожну з окрема; але побачити цілу громаду таких тупоумних дітей, які на 70 проц. мають батьків алькоголіків — це вид дантейського пекла. Вчителі не може на хвилину лишити їх самих, щоби вони зараз не побилися, не подряпали, як дикі звірята. Бачила я таку 10-літню дівчинку, яка вже тепер зраджувала дороги, на які з часом зійде — подобала вже тепер на будучу проституту. Бачите 11-літнього хлопчика з ненормальними норовами. Бачила діток, що ніяк не могли навчитися читати й писати, але до крадіжи і злочинних збитків виказували просто геніяльний хист. Чи зогляду на все те можемо сміливо і з чистою совістю приложити руку до ухвалення того нового закону?

Коли воно станеться, то дійсно можна буде сказати, що в цілому тутешньому життю від якогось часу дається зауважити поворот назад може не на десятки, а сотки літ. Берець у застосуванні до власних передових громадян „пацифікація" у відношенні до національних меншин, — а нині завершенням того всього є алькогольний закон, який кладе край боротьбі з алькоголізмом та відчиняє ворота корчми, а з тим усьому зіпсуттю. Хай ці, що приложать руки до цього, самі беруть відповідальність за свої вчинки. Ми, українці, цілою силою будемо боротися проти того закону. Я горда з цього, що свідомість шкідливости алькоголю проникала не лише вищі, але й найнижчі верстви нашого народу. Коли кілька літ тому подала я в нашій жіночій газеті спосіб, як виробляти домашні овочеві вина, дістала від наших селянок богато листів, щоби не подавати таких приписів, бо це теж алькоголеві напої. Прийшов до мене теж один молодий парубок з села Ключева Великого і спитав: „Чи ви з чистою совістю вчите наші жінки робити овочеві вина? Дивіться, щоб за кілька літ, так як нині вчите, не потребували їздити від села до села, щоби ні якимнебудь видом впроваджувати до нас алькоголь, який ми викинули". Зновуж недавно дістала я листа від одної селянки з села Сокиринець, в якім вона подає спосіб, як робити безалькоголеві напої навіть без додатку дріжджа, як це дається до хлібного квасу. Вона пише: „нема вже корчми в нашому селі і не хочемо бачити алькоголю в своїх хатах!" А між тим з кожного уступу нового алькоголевого закону видніє зусилля поширити алькоголь. Проти цього, як я сказала, будемо боротися, хочби нас за це переслідувано.

Для заспокоєння совісти панів сенаторів подається, що і так дотеперішній протиалькогольний закон не був виконуваний як слід. А чому ж його не виконувано? Чи тому, що населення його не хотіло? Ми, українці, це найкраще знаємо, скільки то трудностів треба побороти при кожному плебісциті. Напр. село Жабе, найбільша громада на Гуцульщині: нарід, колись богатий, але через піянство маєток його, полонини, перейшов в жидівські руки. Завзята гуцульська вдача не одно лихо скоїла по пяному. А що піянство йде в парі з венеричними хоробами, то

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. БЕРЕЗНЯ 1931.

С. ПЕРСЬКИЙ.

Карло Крамарж.

(З нагоди 70-ліття уродин.)

Перша вістка й перша зустріч. — Вплив Крамаржа. — З чеської політики.

„Діло" з дня 27. XII. 1930 р. у ч. 287. подало у новинці вістку, що д-р К. Крамарж, „відомий чеський політик, лідер національних демократів", відсвяткував 70-ліття своїх уродин. Під кінець новинки додало замітку, що д-р Крамарж „завзятий ворог українського національного руху".

І ця саме замітка спонукала підписаного начеркнути, на основі ріжних матеріялів, політичну сильветку цього ворожого нам політика, памятаючи засаду староримського Корнелія Непоса, що й від ворога треба дечого навчитися. А що від д-ра К. Крамаржа можна навчитися дуже багато, то шкода було би прогайнувати таку нагоду.

Про д-ра К. Крамаржа, як передвоєнного політика, могли би очевидно багато сказати б. наші посли з австрійського парляменту, головно автор „Історії галицько-української політичної думки" д-р Кость Левицький. Але, що до цього часу ніхто про нього не відозвався, то хай вільно буде зробити це неполітикові.

Коли я був учнем 8-ої ґімн. кляси, в 1911 р., попав я на збори студентського т-ва „Другъ" у Львові. Атракцією програми був якийсь невідомий гість із Праги, старший студент університету, що говорив по російськи про ролю університетської молоді в слявянофільським русі в Австрії. Як на найвищий авторитет покликувався він на думки неославянського вожда д-ра К. Крамаржа і розкинув між нас у російськім перекладі його промову до чеських студентів, виголошену в 1910 р. У промові цій накликував Крамарж чеських студентів до слявянської солідарности, до взаємопізнання, до науки чужих мов, передовсім славянських, до позитивної, муравлиної праці для свого народу, кладучи головно вагу на піднесення моральної, культурної й господарської сили широких народніх мас. І казав, що „лише тою дорогою можна помогти слабому, малому, недержавному народові", а такими були тоді всі славянські народи Австрії.

Практичний вплив цієї промови був для нас такий,що ми почали попри російську мову, якої вчились приватно у С. Бендасюка та в рос. еміґранта Лебедева, вчитися чеської мови, якої вчив чех, студент ветеринарії у Львові, Ягода та сербської, що її вчив нас чорногорський еміґрант, знаний загально під іменем Томіна.

Отже моральний вплив д-ра К. Крамаржа сягав і до Львова. В неославянській ідеольогії, він був нашим - найвищим „равві". Особисто зіткнувся я з д-ром Крамаржем щойно по розвалі Австро-Угорщини у листопаді 1918 р. в Празі. А хто раз побачить цього чоловіка, хто почує його вогненне слово, його фасцинуючу промову, тому ніколи не може затертися в памяти його постать.

Карло Крамарж — один з найчільніших чеських політиків другої половини XIX. віку, а в 1900—1915 рр. одинокий національний вожд на політичній арені в Австро-Угорщині та справжній виразник чеських національно-державних змагань*). Його імя належить до цієї невмирущої трійці — Т. Масарик, А. Ірасек і К. Крамарж, — яка у відновленій чеській державі здобула собі безсмертне признання, що „заслужилися чеському народові та державі".

На політичну арену виступив він у 1891 р.,— маючи тоді літ 30. Був це час у чеській політиці, коли її провід перебрали від розторощених підчас виборів до парляменту консервативних старочехів — радикальні молодочехи.

Політична партія старочехів стояла силою традиції на програмі чеських політиків з 1848 р., яких провідником був історик Фран. Палацький, творець федералістичної концепції краів Австро-Угорщини — на історично-національній основі.

Для Чехії бажали чеські політики з 1848 р. зединення історичних чеських краів Чехії, Моравії й Сілезії в одну цілість, щоби привернути їм давні історичні права чеського королівства та зрівняти чеську мову з правами німецької. Домагання свої опирали вони на праві історичнім та природнім, етнографічно-національнім. За ними пішли, як відомо, й інші славянські народи монархії, також і українці, що домагалися поділу Галичини на дві частини та історичних прав колишнього галицького князівства.

Але 1848 рік минув, а чеські політики не осягнули ніодного зі своїх домагань, бо в Австрії — по здушенню революції — „весни народів" — запанував ще гостріший абсолютизм а в чеських краях получений з ґерманізацією „курсом". В 1859 р. абсолютизм знов упав, а цісарський диплом, що вводив назад конституційний устрій, надав поодиноким коронним краям права скликувати свої краєві сойми. Але вибірче право до тих соймів було цісарським декретом так спрепароване, що віддало краєві сойми в руки історичній шляхті. І як у Галичині колишня українська шляхта покатоличилася й спольщилася, так і в Чехії, по битві на Білій Горі (1618 р.) і погромі гуситів покатоличилася й знімчилася. Тому, коли в 1860 році зібрався краєвий чеський сойм, то репрезентувала його історична шляхта, але по національности вже німецька, або під національним оглядом індеферентна.

(Продовження буде.)

*) Kamil Krofta: „Politická postava Karla Kramáře" (Praha 1930). Стор. 3.

й вони панували між населенням. І коли нарід схаменувся, перевів голосування проти корчми і на 813 голосуючих ані один голос не впав за корчмою. Але ось два роки вже жде нарід на виконання своєї волі, на викинення корчми з села і не може діждатися.

Коли не можна було перевести того закону в життя і не можна було припильнувати заборони продажі алькоголю в неділі, свята, чи інші заборонені дні, то хіба лише тому, що влада глядїла на ці справи крізь пальці. Бо коли можна допильнувати, щоб всі крамниці були зачинені в неділю, то ще лекше можна було припильнувати зачинювання шинків в кожному місті, які здалека бачили всі ті поліцаї, що проходжаються по хідниках. Колиж не допильнували, то мабуть тому, що поліція і тайні агенти мають завдання слідити головно тих, що провадять боротьбу з алькоголем, а не тих, що грішать проти того закону. Але маю надію, що навіть серед таких ударів, як зачинювання нам читалень, Лугів, Пластів і інших організацій, де обовязує алькоголева абстиненція, наш нарід не дасть себе загнати в обійми корчми, як це було за панщизняних часів.

Ми, українці, жадаємо нині збереження в цілости закону з 1920 року. Жадаємо виплачування ухваленого в 1924 році 1 проц. від прибутків від спіртного монополю на пропаґанду боротьби з алькоголем, при чому домагаємося допомоги нашому заслуженому на тому полі товариству „Відродження".

Жадаємо запровадити у всіх школах науку про шкідливість алькоголю, з особливо дбайливим защіплюванням тої науки кандидатам і кандидаткам вчительського звання. Домагаємося припинення переслідування нашої протиалькогольної акції і признати всі досі переведені протиалькоголеві плебісцити.

З наукового життя на еміґрації.

Самогубство у карному праві.

На академічному засіданні колеґії професорів факультету права і суспільних наук Українського Університету в Празі, дня 30. січня 1931 року декан, проф. С. Шелухин говорив на тему: „Самогубство, як злочин у системі карного права".

Давне законодавство трактувало самогубство з погляду канонічного права. Через законодавство Петра 1. ввели з саксонського права норму, яка наказувала віддавати труп самогубця катові, щоби він затягав його десь на оганьблене місце і там закопав без похорону (923 ст. XIII. т. св. рос. зак. 1857 р.). В Улож. о нак. 1845 р. був припис вважати передсмертні розпорядження умисного самогубця актом гріховної волі, а тому не дійсним, і позбавити самогубця християнського похорону (1472 ст. Улож. о нак.). Колиж хто тільки спокуситься на самогубство а його врятують від смерти, то такого закон наказував віддавати духовній владі для покути гріха і направи. (1473 ст. Улож. о нак.). Але ці церковні приписи чужі карному праву, яке повинно рівно відноситися до кожної людини. Тутже на жида, магомеданина і т. ін. не можна поширити церковного покаяння. Наука карного права не могла приняти цих приписів із кількох причин. Не могла вона приняти й санкції проти мертвого, бо проти мертвого взагалі не тільки не може бути мови про покарання, а не можна віднімати й самої справи (І. п. 16. ст. Уст. Угол. суд. 1864 р.). Тому в новіших кодексах, як в Угол. улож. 1903 р., в карнім кодексі УСРР 1928 р. старі приписи проти самогубців викинені. Але, не зважаючи на успіхи соціольоґічної школи в науці карного права, нічогісенько в заміну того не введено, внаслідок чого тепер самогубство не трактується як злочин, а вчені, для караєти співучасників у самогубстві утворили цілу теорію про те, що причасність до самостратя є злочином **sui generis.**

Від того вийшло з одного боку повно суперечностей, непослідовностей і плутанини в кодексах, а з другого боку доля того, кого врятовано від самогубства, поминається без усякої уваги й опіки з боку соціяльної орґанізації. На основі кодексу 1903 року, намовляти до самогубства людей після 21 року, а на основі кодексу 1928 року не тільки намовляти, а й помагати самостраті після 18 років, є безкарним, самаж самострата виключена з соціяльного зла і є дозволена.

Убивці, злодії, розбійники й ін. мають над собою з боку держави й громадянства соціяльне опікування: в тюрмі їх одягають, годують, лікують, держать у теплі і дбають, щоби навернути їх на шлях доброго, направити на правдивий і здоровий шлях життя. А того, хто з розпуки, з безробіття, з голоду, наслідком тяжких обставин життя — рішився на самогубство, але тому, що його витягли з петлі й урятували від смерти, то й минають без спеціяльної опіки, ні трохи не турбуючись його будучим: хай шукає десь другого дерева, щоби вдруге повісився, але певніше. Коли самогубства не вважається соціяльним злом, то льоґічно не можна вважати злом і посторонньої причасности до того, а проте її карають суворими санкціями. Тому, щоб залагодити цю нельоґічність, співучасть у чийомусь самогубстві намовою, допомогою й ін. способами, — в науці карного права — назвали злочином **sui generis.** Одначе цим, утворили ще більшу плутанину, а справи не полагодили. У кодексі 1928 року пояснено, що людина має повне право над своїм життям. Виходить, що заінтересовання суспільности людською особою і її цінність для громадянства не існують. Але держава всупереч тому вважає за собою таке право на людську особу і життя людини, що набирає собі армію і примушує йти в бої й віддавати суспільству своє життя, хоч би хто того й не хотів.

Маєш право перерізати собі горло чи прострілити серце, але не маєш права відрубати собі пальця, бо коли це для оминення військової служби, то закон у тім числі й по кодексу 1928 р., встановив за це дуже суворі кари. Старі кодекси у цій справі були послідовнішими і більш відповідали принципам новітньої соціольоґічної школи. Напр., по ст. 95. і 96. Улож. о нак., коли хто в безумстві, божевіллі, припадках хороби чи в нестямі посягне на своє життя, то закон установив для них приміщення у лічниці, в санаторії, віддачу рідні, опікунам, навіть і стороннім особам, для догляду, лікування, піддержки, оздоровлення. Чому-ж людину, яка посягне на своє життя з розпуки, з горя, з голоду, з тяжких соціяльних чи родинних умов її життя, зоставляти без допомоги їй! Чому суспільство не повинно реаґувати на це соціяльне зло, яке виросло так, що в 1930 році було самогубств у Відні більше 3.000, у Берліні більше 17.000, а в Ню Йорку більше 30.000! Це соціяльне зло вимагає найріжноманітніших способів боротьби проти нього, в тім числі і з боку права.

Річ тут, розуміється про тих, кому життя врятоване, бо хто вмер, для того істнує загальна норма. 95. і 96. ст. Улож. о нак. треба розвинути й поширити Проти умисних самогубців слід уживати санкцій у напрямі політики, принятої на останніх міжнародніх зїздах кріміналістів у дусі опікування, лікування, направи. Відповідно до того і в системі кодексів повинні бути внесені зміни, проєкт яких подав референт. У цьому проєкті причасність перестає бути злочином **sui generis** і твориться повна льоґічна система у відділі про позбавлення життя.

—o—

З життя наших установ.

XXXII. Звичайні Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові.

Тридцятьдругі з черги Звичайні Загальні Збори Центробанку відбулися у Львові 25. березня ц. р. Зборами проводив голова Надзірної Ради д-р Михайло Волошин. Присутніх було 56 відпоручників кооператив і фізичних членів Центробанку. Звіт з діяльности за 1930 р. предложив Загальним Зборам нач. директор Центробанку д-р Кость Левицький та вказав, що минулий рік був для розвою наших економічних установ, а для союзної кооперації зокрема, дуже тяжкий. Крім загальної господарської крізи у всіх ділянках, навістила нас ще друга відома подія в осені минулого року. Наші кооперативи понесли через те подвійні втрати, а саме заподіяні безпосередньо на їхньому маєтку та посередньо викликані застоєм свобідної орґанізації і припиненням розвою власних економічних сил народу. Центробанк як кооперативна кредитова Централя для української кооперації був також посередньо загрожений тими крізами, що відбилося на уділах і вкладках ощадности.

Пояснюючи біланс і важніші рахунки референт виказав, що Центробанк всеж таки удержав стан попередній та виявив ще розвій, хоч невеликий. Оборотові фонди Центробанку на около 2 міліони золотих є не вистарчаючі для заспокоєння запотребування кредитів для наших кооператив. Підвищення цього оборотового фонду спирається у нас у сучасних обставинах на вкладках до обороту, значить на власних силах народу і ці сили нашого народу треба нам конечно скріпити і поглибити доцільною акцією нашої кооперації. Надії на кредити від державних банків не здійснилися, але в останніх роках ще більше ослабли з мотивів політичних. Нашим установам відобрано кредити в державному рільничому банку і в банку господарства краєвого та не допущено до підвишки кредитів у Банку Польськім. Одинокою підоймою оборотових фондів усіх наших економічних установ це пропаґанда ідеї масової, поголовної ощадности,

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. БЕРЕЗНЯ 1931.

В. СТРИБУНЕЦЬ.

Українська математика.

Ми, українці — нарід „поцтивий": чужого не хочемо і за своє не дбаємо. Прикмет теж у нас чимало: ми бідні, щирі, дурні, гостинні — і так далі. Тільки одна в нас хиба: ми лихі математики.

А наші сусіди, як на злість, добрі райхмайстри: рахують нам ребра, числять зуби, що можуть... І то неабияк: заки вдарять у печінку, добре обрахують: де, коли й як. Звісно: люди з інженерською освітою; змалечка вчаться обчислювати. Не то, що ми. Ми — на цифри „наплевать". Ми тільки або „на ксьондза", або „на сендзього". А з математикою в нас — до мадери.

Зате інша математика в нас процвитає. Своя, не імпортована, глибока, хоч може трохи конюнктівами забогата... Правдивий поганський культ цифр, який навіть не снився ні Евклідові, ні Ойлерові, ні Соні Ковалевській. Хоч моя математична підготовка дуже так собі не теє, то таки постараюся виложити вам цю нашу національну цифрольоґію.

Хапайте за олівці, очевидно, краєві (Краківський Курерок радить Коґ-і-ноорів не купувати!) і вважайте. Я поправлю собі вузол кравата, кашляну і починаю виклад.

„Г-м... Нас є 40 міліонів!...

„Затямте собі цю астрономічну цифру, члени зоряної нації! Вона для нас буде точкою виходу, базою дальших чесних рахункових спекуляцій. Отже:

„ЯКБИ тих сорок міліонів закинуло шапками Кремль, то Сталін задусився би під ними, задля браку воздуху. Якби закинули Вавель, то Висла була би — не Висла: можна би було ходити нею по шапках, як за біблійних часів по Червоному (звідти комуністи між жидами!) Морі. Навіть без ґальошів...

„ЯКБИ ми (знову 40 міліонів) замість шапок кинули циліндрами, тоді капелюхова гора робила би висотою конкуренцію Мон-Блянові. Навіть чужинні туристи пхалися би на неї з льорнетами...

„ЯКБИ підчас війни нас (знову 40 міліонів!) кинули на фронт, то булоб „панідзею" гарматного мяса:

Два міліярди кільоґрамів!

„Беру дуже тоненько: по 50 кільо на чоловіка.

„Два міліярди людського сальцесону! Ану, який европейський нарід може висадитися на таку „квоту" — ге?! Ніяка імперія! — Зокинно, братіку, в історію: там пишуть, що українці вже нераз робили Европі такий демпінґ — кидали гарматам міліони своїх тіл... І то майже задурно, по сотику тонна, оттак собі, щоби на міжнародній політичній біржі счинити трохи метушні. А підчас останньої війни одна крісова куля коштувала 8 сотиків! Попросту не виплачувалося: одна куля за одного чоловіка.

Це розумію демпінґ! Совітський ані вмився до нього. Жито житом, ікра ікрою — але людський сальцесон, то таки неабищо!!!...

„Два міліярди!

„Скільки то мусить напрацюватися і Круп, і Крезо, і Путілов, аби такій масі дати раду...

Та киньмо „якби". Математика не любить конюнктівів. Вертаймо до дійсности.

ЯК нас хто вдарить чи копне, то нам це стільки зашкодить, що револьверна куля модерному дредновтові. Бо подумайте: кожному припаде тільки одна сорокміліонова частина такого прочухана. Що-ж це? Нічо! Тільки, що псові муха, або клюбові ББ. один посол більше або менше. Щоби ми почіхалися, то мусів би нас ворог 40,000.000 разів вдарити. А скажіть мені, яка... палиця видержить стільки?... Навіть краєвого виробу розлетиться в тріски...

Тому будьмо оптимістами...

Сурсум морда!

Нехай живе рідна математика!!!

—o—

яку мають вести зорганізовано наші кооперативи.

Відносно членських уділів, то українська кооперація далеко не виконала ще рішення VI. Краєвого Кооперативного Зїзду з 13. березня 1929 р. на підставі якого всі українські кооперативи в краю обовязані вплачувати до Центробанку кожного року бодай по одному уділови, як також льокувати свої грошеві засоби і резервові фонди в Центробанку як у центральній кооперативній касі.

Відносно організації кредитових кооперативів, то референт ствердив, що ця праця іде вперед, бо число кредитових кооператив постійно більшає і дійшло вже до числа 450, себто перевищило передвоєнний стан кредитових кооператив.

У дискусії над звітами перший промовляв інж. Юліян Павликовський, і як голова Ревізійного Союзу Укр. Кооператив підніс, що на останньому засіданні Ради РСКА вирішено віднестися ще раз із закликом до всіх союзних кооперативів, щоби вони виконали рішення VI. Краєвого Кооп. Зїзду відносно вивінування Центробанку складаними уділами та льокатами вкладок і власних резерв. При цьому бесідник зазначив з признанням, що Центробанк поклав в останньому році великі заслуги для української кооперації, головнож сільсько-господарської і споживчої, уділюючи їй кредитової помочі в тяжких для неї часах.

По переведеній дискусії Загальні Збори уділили абсолюторію Надзірній Раді і Дирекції та приняли внесення Надзірної Ради, щоби з чистого зиску за 1930 р. виплатити 6 проц. дивіденди від членських уділів, а решту приділити до резервових фондів.

До Надзірної Ради вибрано поновно Вп. п. д-ра Охримовича Володимира, Заячківського Миколу, д-ра Кунціва Івана і Пашкевича Івана, а до Контрольної Комісії Вп. п. д-ра Курівця Івана, о. Лопатинського Дамяна, і д-ра Савчака Юлія.

Загальні Збори Т-ва „Будучність“ у Львові.

Істнує вже від півтора року у Львові Т-во „Будучність“, яке має на меті орґанізувати українські робітниці без огляду на рід праці. Досі зорґанізовано головно робітниці-слуги. Загально говорять, що число українських слуг у Львові доходить до 10.000. Та нам удалось дотепер зорґанізувати ледви одну десяту (1.000) служниць.

Головним завданням Т-ва є: моральна й матеріяльна опіка над слугами, охорона їх перед всякого роду великоміським зіпсуттям і дбайливість про те, щоби члени могли знайти у відповіднім домі заняття, а в часі безробіття приют. Щоб ознайомити своїх членів з повищими цілями Т-ва, виголошувано кожної неділі, особливо зимовою порою, відповідні реферати та виклади з ріжних ділянок знання: на теми релігійні (Пречиста Діва зразком жінки, Св. Йосафат, Ювилей папи Пія XI., Ювилей митрополита Шептицького, Стиґматичка з Корнерсрайт), історичні (найважніші постаті в історії України, Іванна Д'Арк), суспільні (Якою повинна бути зразкова робітниця, Значіння ощадности в житті одиниці, Хто ми є. Обовязки кожного українця супроти рідної мови), літературні (Маркіян Шашкевич, Тарас Шевченко, Ольга Кобилянська, Леся Українка, Про українську пісню), а ділянки гігієни (Страшні наслідки розпустного життя для жінки), естетичні Найзагальніші правила доброго поведення). Реферати ті викликували між приявними велике зацікавлення, тимпаче, що були виголошувані фаховими референтами, подавані в формі для всіх легко зрозумілій, а для чимало членів Т-ва були це річи, як вони це самі заявляли, досі цілковито незнані.

Т-во розпадається на 7 секцій, зорґанізованих біля наших церков у Львові. До кожної секції належить один з парохіяльних священиків. Кожна секція має свою окрему управу. Відпоручники секцій (священик, голова і секретарка) входять до так званої ширшої Управи, котрої Президія складається з девяти осіб. Делеґатом Митроп. Ординаріяту до Президії Товариства є Преосв. епископ Будка, а головою пані Евстахія Тишинська.

Загальні Збори Т-ва „Будучність“ відбулися дня 11. січня 1931 р. в домівці Т-ва у забудуваннях св. Юра. На Зборах були приявні виділи всіх сім секцій враз із делеґатами від своїх членів у числі 72. Зборами проводив голова Т-ва. Зі звіту з діяльности за останній адміністраційний рік довідуємося ось що: Цьогорічні Загальні Збори були в дійсности перші, бо минулорічні Збори були тільки основним підготуванням заложення Т-ва. Найкраще розвивається секція при св. Юрі, бо має і найбільше членів і найбільше зложила грошей на придбання власної домівки. Багато до того причиняється те, що секція має салю, віддану до свого вжитку; інші секції чимало через те й тратять, що не мають місця на свої сходини.

По всіх секціях відбувалися кожної неділі по вечірні сходини, і то або в захрестії дотичної церкви, або в салі одної з наших установ. Сходинами займалися і вели їх виділові дотичної секції, вони або упрошені ними прелеґенти виголошували й відповідні реферати, вели з робітницями гутірки на актуальні для них теми, вчили, церковних і народніх пісень, вели курси для неграмотних та уладжували для робітниць святі вечорі і всякі товариські забави. Кожна секція влаштувала в березні власними силами святочний вечір у честь Шевченка, при чому кладено найважнішу вагу на те, щоби приявні пізнали докладніше поета та його значіння для нашої нації. Всі гуртки уладили теж популярну академію в честь екцеленції Шептицького у травні 1930 р.

Членська вкладка до Т-ва виносила 1 зол. місячно. Президія відбувала засідання кожного місяця, на яких полагоджувано біжучі справи Т-ва та обдумувано засоби, якими можнаб якнайскорше дійти до найважнішої мети Т-ва, власного приюту для робітниць.

Канцелярія Т-ва міститься в Ринку ч. 10. II. пов., де робітниці дістають безкорисно всякі поради і де їм помагають вишукувати собі працю. В таких випадках Т-во інтервеніювало 160 разів.

Робітниці, які є хвилево без служби, дістають приміщення у наших С. С. Милосердя на Уляніівці в захисті св. Андрея (Стрийська дільниця). Досі користало з того приюту 80 осіб.

Касове звідомлення зложила п-і Конрадова. Приходів було 3.239 зол. 25 сот. А саме: членські вкладки від усіх секцій 2.333.16 зол., жертви з пушок, цеголок, імпрези 906.09 зол. Розходи: адміністрація 351.65 зол., жертва на шпиталь ім. митроп. Шептицького 100 зол. Разом 451.65 зол. Лишилося в касі 2.787.60 зол. З квоти 2.787 зол. 60 сот., яку зібрано по конець адміністраційного року, зложено на щадничу книжочку на фонд будови приюту для слуг 2.571 зол. 81 сот., що становить дійсне майно Т-ва.

Не є це, що правда великі гроші, та все таки, коли взяти під увагу, що членами Т-ва є самі вбогі робітниці, яких дуже тяжко зорґанізувати, а Т-во істнує заледви один рік, то й ці висліди цілорічної праці є дуже великими.

На внесення п-і Фіґолевої іменем Контрольної Комісії уділено Виділові абсолюторію.

Збори не вибирали нового Виділу, бо на основі статуту раз вибраний Виділ урядує цілих два роки.

Булоб дуже бажаним, аби наші пані, які гуртуються в ріжних товариствах по наших містах і містечках, занялися орґанізацією служниць, тих наших найменших сестер. Крайня пора заопікуватися ними та подбати, щоб ті незорґанізовані слуги залишилися вірні нашій церкві та нації, бо готові інші, неприхильні нам чинники взятися за ту роботу і втягнути їх у свої Т-ва, а тоді хто зна, чи не булоб за пізно. Виділ Т-ва „Будучність“ має за собою вже півтора року праці і практичного досвіду, статут затверджений властями, тому може всім служити всякими інформаціями і порадою, по яку треба звертатися на адресу Т-ва „Будучність“, Львів, Ринок ч. 10., II. пов

Ст. Ф.

Студентські справи.

II. КРАЄВА СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

У днях 21. і 22. ц. м. відбулася у Львові II. Краєва Студ. Конференція, у якій взяло участь до 150 представників студентських високошкільних організацій і повітових секцій з краю. Метою конференції було створити Союз Українських Студ. Орґанізацій в Польщі (СУСОП).

Проводив конференції студ. Вол. Врецьона зі Львова, його заступниками були: Яр. Падох (Краків), Марія Ясеницька (Краків) і Андрій Козак (Вильно). На конференції були виголошені численні привіти від українських, білоруських та литовських студ. орґанізацій, а учасники наради ухвалили вислати привіт ЦЕСУС-ові, СУСОР-ові (в Румунії) і Союзові Українських Студентів Закарпаття.

Наради почалися звідомленнями про стан студентських орґанізацій у краю та по високошкільних центрах Польщі. Після дискусії над тими звідомленнями уділено уступаючому Центральному Студ. Комітетові, вибраному на I. Краєвій Студ. Конференції дня 15. XII. 1929 р., абсолюторію.

З черги зреферував проєкт статуту СУСОП-у студ. Е. Коропецький. Нарада акцептувала статут, з тим, що до Союзу могтимуть належати також корпорації в характері звичайних членів. Вечором першого дня (21. ц. м.) відбулася вечірка, переплітана співами, деклямаціями та гутіркою.

Другого дня нарад (22. ц. м.) принято внутрішній правильник Союзу, після чого учасники вислухали трьох рефератів: студ. В. Янова про ролю й завдання українського студентства, студ. Гаєцького про економічний стан українського студентства та студ. Салевича в імени Студ. Кружка „Р. Школи“. Всі три референти поставили відповідні резолюції, які нарада приняла. Крім того принято низку резолюцій і вимог поставлених делеґатами поодиноких студ. орґанізацій. Тогож дня на предложення д-ра Романа Зубика конференція вибрала однодушно нове краєве представництво.

На внесок тогож д-ра Зубика і студ. Янова конференція рішила передати привіт ексц. митр. Шептицькому, през. Ю. Романчукові, през. В. Децикевичеві, проф. д-рові В. Старосольському і ред. д-рові Д. Донцову. Окрема делеґація від конференції під проводом студ. Янова передала дня 23. березня привіт митр. Шептицькому, який приняв її, не зважаючи на недугу, а також през. Юл. Романчукові.

—o—

Чи нова пацифікація?

(Сокальщина.)

Зі Сокальщини пишуть нам:

В ночі з 21. на 22. березня ц. р. згоріла стодола вчителя в Спасові Осцяка. Слідство виказало, що причиною вогню була необережність таки самого вчителя, який в стодолі переховував залізну піч з пальними матеріялами, якими на кілька годин перед вогнем підкурював пчоли. Дня 22. березня прийшов у село відділ поліції, арештував між іншими Дмитра Іванчука, Йосифа Іванчука, Івана Фіґаса, Андрія Наконечного, Михайла Наконечного, Гриця Братка, Петра Радецького, Дмитра Гаврилюка, Марка Мельника, Петра Бузікевича і 2 жінки а то Сидор (голова Союзу Українок) і Радецьку (секретарку С. У.). Арештованих спровадили до Тартакова і там їх сильно побили. Двох, а то Петра Бузікевича і Михайла Наконечного, відставлено до суду. З причини недостачі доказів вини всіх арештованих випустили на волю.

Місцева вчителька Осцякова казала шкільним дітям складати датки для висилання бажань з нагоди імянин Пілсудського. Колиж діти не давали тих датків, учителька Осцякова грозила в школі дітям: „Мало вас били, треба так бити, щоби аж кров трискала на стелю, ви найдюки“. Поліція списувала в шкільному будинку протоколи з дітьми і випитувала їх, хто намовляв їх, щоби не складали датків. Потім почалися арештування.

Постерунковий Циґан (з постерунку в Переспі) сказав, що Петра Бузікевича арештує за це, що цей свідчив проти цього постерункового в справі побиття Щудла. Мало це місце в осені м. р.

—o—

ПІЛСУДСЬКИЙ У ВАРШАВІ.

З Ґдині приїхав Пілсудський у Варшаву в неділю вже з родиною та представниками уряду в год. 24.01. На двірці привитав Пілсудського марш. Світальський. Відси відїхав Пілсудський з родиною до Бельведеру.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ ВІД 1 ТРАВНЯ? — НОВІ ПОДАТКИ?

Кажуть, що мін. Матушевський покінчив праці над проектом реорганізації фінансів і зрівноваження нового бюджету. Після повороту Пілсудського Матушевський буде нараджуватися в тій справі. В справі знижки платень урядовцям чекає міністр на рішення Пілсудського. В політичних колах кажуть, що платні будуть зменшені від 1. травня. Зачувати, що мін. Матушевський хоче ввести нові податки. Надзвичайна сесія сойму та сенату відбудеться мабуть із кінцем квітня. На ній ухвалили би ріжні нові податки.

ІНДІЙЦІ РАТИФІКУВАЛИ УМОВУ З АНҐЛІЄЮ.

Управа всеіндійського конгресу приняла величезною більшістю голосів резолюцію, яка ратифікує умову, заключену між віцекоролем і Ґандієм.

—o—

СПОРТ

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Краків. Краковія—Чорні 3:1 (2:0).
Варшава. Висла—Варшавянка 5:2 (0:1).
Лодзь. Л. К. С.—Леґія 3:1 (0:1).
Познань. Польонія—Варта 1:0 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Львів. Гарбарня—Лехія 8:0 (5:0).
Львів. Поґонь—Сокіл II. 7:0 (2:0).

—o—

Добра нагода для передплатників „Діла"!

ПОЗІР! ПОЗІР!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ", дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

НОВИНКИ

— **Епископ Чарнецький**, призначений, як відомо, для всіх уніятів на північно-західних землях, перебуває від кількох днів у Варшаві. Польська преса подає, що еп. Чарнецький носитиме церковні ризи, виконані зовсім на зразок риз православних епископів.

— **Концерт піяністки Галі Левицької.** Пригадуємо, що концерт піяністки Галі Левицької відбудеться нині, в понеділок, в год. 8. вечором в салі Лисенка. Піяністка виконає сонату ф-моль Брамса, Шумана: „Карнавал", дрібні твори Скарлаттія і Рамо та вперше трьохчастинний твір „Любов" Барвінського. Карти вступу в книгарні Шевченка і вечором при касі.

— **Хто бє вязнів, є злочинцем.** Під таким заголовком пише „Газета Варшавска" з 28. III. ось що: „Окружний суд у Ченстохові розглядав справу побиття вязнів поліцією. У Вржосовій, пов. Ченстохова, два поліцаї, Птак і Станек примушували вязнів биттям признатись до вини. Підозрілого в крадіжки голубів якогось Уйма, привели на постерунок П. П. і там постерункові били його батогами. Під впливом биття Уйм признався до крадіжки та що він крав разом з якимсь Звольським. Виявилось, що це неправда, і суд звільнив Звольського від вини. Слідство виявило, що поліція у Вржосовій била вязнів і то на широку скалю. Найдено кілька дротяних батогів і віддано судові. На лаві обвинувачених засіли постерункові Птак і Станек, обвинувачені в вимушуванні зізнань. Один постерунковий говорив підчас катування: „як взьму батіг, то признаєшся". Прокуратор взявши до рук батіг, яким катовано вязнів, говорив: „Ось це той батіг, яким в 1930 р. били горожан польської республики. Не вагаюсь сказати, що обвинувачені доконали один з найнеморальніших злочинів, які істнують не лиш в законах, але в совісті громадянства. Сами узброєні, знущались над безборонними, зломили гарантію безпеки, яку держава дає вязням, виконали щось наче знущання над полоненими, що вивісили білу хоругов, і вчинили велику шкоду вимірові справедливости. Бо суддя, маючи сумнів, чи зізнання вимушене, чи ні, видає присуд на користь підсудного. Постерункові виконали злочин багато гірший: вони понизили гідність людини в Польщі, поганьбили її особисту честь, втоптали в болото святу віру, що людина не є скотиною, ані невільником, але людиною, може злою, може скривдженою долею. Той батіг, що тут лежить, не свистав лише над Уймом і Звольським, але над цілою Польщею, і за ту кривду цілої польської республики я обвинувачую вас, панове постерункові!" Підсудного Птака засуджено на 2 місяці вязниці.

— **Дві нові гімназії у Львові** За старанням Кураторії в недалекім часі у Львові при вул. Потоцького будуватимуть великий будинок IV. мужеської гімназії. Будинок буде готовий в осені ц. р. При вул. Двериницького будуватимуть палату для нової жіночої гімназії. Фінанси на ті будинки вже ухвалені.

— **Боротьба безробіття у Львові.** Дня 25. ц. м. відбулись тижневі збори Львівського Громадянського Комітету Допомоги Безробітним. Голова Комітету д-р Поратинський у звідомленні з діяльности заявив, що за останній тиждень фонди Комітету зросли до 28.224 золотих. Акція допомоги безробітним має чималий успіх: від цю пору у Львові 525 дітей дістає щоденно безплатні обіди, а саме: в кухнях при вул. Театинській, Вроновських, Старозаконній, в школі ім. Жовківського, в школі при вул. Зеленій, в Закоронці ім. Пілсудського, в огнисках на Персенківці й Замарстинові. Видатки секції опіки над голодуючими дітьми сягають 7.000 зол. місячно. Львівське воєвідство знов асигнувало для Комітету на допомогу безробітним 8500 золотих.

— **Стан шкільництва у станиславівськім воєвідстві.** Як виказує шкільна статистика, в 1929—1931 р. у станиславівськім воєвідстві приріст шкільних дітей виносить 85.000. Через цей приріст ліпвори напр. в Товмаччині в 23-х школах бракує місця для 740 дітей, в пов. турчанськім бракує місця в школах для 1385 дітей, в повіті Надвірна в самім селі Майдані бракує в школі місця для 197 дітей, в Пневі для 287 дітей, в Богородчанщині аж 600 дітей не має місця в школах. В Рогатинщині на одного вчителя припадає навіть по 130 дітей. Очевидно, що на тім терпить народня освіта взагалі й одинокою радою на те є будування шкільних будинків у селах, де вони потрібні. Не ліпші відносини панують і в шкільництві інших воєвідств нашого краю.

— **За зловживання.** В Станиславові арештовано інкасента Польського Заведення Убезпечень, Михайла Пастуха. Йому закидають дефравдацію грошей, зібраних в Горохолині в Богородчанщині, а саме: вкладок за асекурації з 1930 р. Ця сума, спроневірена інкасентом, сягає 1800 золотих.

— **Знов збігці з СРСР.** Коло Доманевич у Виленщині втікло з СРСР. до Польщі 40 селян, які працювали в прикордонних лісах, розброїли більшовицьку сторожу і щасливо добились за кордон. Всі вони просять дозволити їм жити в Польщі як еміґранти.

— **Чи КПЗУ. зліквідована?** АТЕ. подала з Риги, що Виконавчий Комітет III. Інтернаціоналу ухвалив зліквідувати Комуністичну Партію Західної України і злити її цілковито з польською комуністичною партією. Це мало статись на домагання польської комуністичної партії, яка стоїть на становищі, що теперішня хвиля вимагає якнайбільшої концентрації комуністичного руху в межах істнуючих держав. Ця вістка АТЕ. ще не потверджена.

— **За скибу.** Вдова Анна Курчак з Петрилова, в Станиславівщині вийшла заміж за Дмитра Керсту і записала йому частину свого майна. Але записала тоді, як ще любила Дмитра, колиж між ними почалися сварки, Анна хотіла конечно відобрати свій маєток і покинула чоловіка. Програвши процес, Анна так зненавиділа Дмитра, що напала на нього разом зі своєю дочкою від першого чоловіка, і обидві вони затовкли Дмитра камінням на смерть та прикрили дровами. Здавалося, що клопіт скінчився і тепер Анна зможе забрати маєток назад, але на їх нещастя сусідський малий хлопчина, Михайло Ціцюра, бачив, як ті жінки вбивали камінням Дмитра Керсту, і побіг до дому, сказав татові, тато сусідам, сусіди поліції, а поліція судові. І ось на днях станиславівський суд засудив Анну за вбивство чоловіка та її дочку на два роки вязниці.

— **Епільоґ катастрофи, в якій згинув Ейсмонд.** Як відомо, минулого року в червні згинув в автомобілевій катастрофі талановитий і ще не старий польський письменник Юліян Ейсмонд. Катастрофу спричинив мимохіть проф. Януш Доманецький з Варшави, а саме тим чином, що керуючи автомобілем в дорозі до Закопаного, гнав зі скорістю, недозволеною законом. На днях у Новім Санчі суд засудив проф. Доманецького за цю небезпечну їзду на 6 місяців вязниці.

— **З життя Білоруси.** Білоруська преса подає, що на терені Радянської Білоруси з нагоди 13-х роковин проголошення незалежности білоруської республики інтеліґенція обходила тайне свято. Ділялось це в численних містах і містечках. В Минську навіть відбулась тайна академія з нагоди тих роковин. ДПУ арештувало багато учасників тих свят і їх судитимуть за контрреволюцію.

— **Хотять спинити іміграцію до Канади.** Канадійський домініяльний уряд плянує спинити іміграцію до Канади на два роки, не виключаючи й іміграції з Англії. Свобідний доступ до Канади матимуть тільки люди з відповідними засобами на прожиток, щодо яких буде певність, що вони не стануть публичним тягарем у Канаді. Уряд вважає, що в Канаді тепер доволі всякого роду робітників на всі потреби двох найближчих років.

— **Горівка в Філядельфії.** В останних днях директор поліції в Філядельфії Лемлюел Шофільд взявся чистити з горівок панські клюби і доми богачів. Великі склади ріжних дорогих горівок найдено і забрано в клюбах при Волнат Стріт і Брод Стріт та 13-ій вулиці. Також найдено великий склад добрих, дорогих і старих горівок при 39-ій вулиці і Ленкестер евеню, в домі Деніеля Девера.

— **Трагічна смерть молодої дівчини.** Недавно в Ню Йорку розійшлась була голосна вістка про те, що бандити задушили в автомобілі молоду розвідку Вівіян Гордон. Вона вела веселе життя по нічних клюбах в Ню Йорку разом з лідерами тамошніх бандитів, яких манила своєю красою. Також приманювала до „товариства" богатих молодців, що хотіли розгульної забави і щедро сипали на це грішми. Свою дочку Беніту віддала була другим, які прибрали її за свою і дали їй імя Бішоф замісць Гордон. Та від часу до часу вона ще відвідувала дочку і хоч дочка була спокійної та задумчивої вдачі, хотіли з неї зробити танцюристку в нічних клюбах. Молода, 16-літня Беніта, жила в Бішофів в Одобон, Н. Дж., і там ходила до школи. Батько її був окремо, мати знову деінде, а одночасно мала прибраних батьків, отже це її дуже пригноблювало і мучило її душу. Вона чулась нещасливою, все була сумна і прибита душевно. А коли почула про страшну смерть своєї рідної мами і прочитала в газетах про її зв'язки з бандитами, то це вже її зломило. Ще більше мучило її душу, коли легкодушні товаришки докоряли їй смертю її мами. На днях вона віднесла свої книжки до школи, вернула домів, отворила в кухні всі ґазові рурки, поклалась на землю і так померла. Під вечір найшли її нежиvою. В її записнику найшли записку, що вона не могла пережити сорому після смерти її мами з рук бандитів.

— **Заходом „Українського Т-ва Прихильників Мистецтва"** у Львові відбудеться у вівторок 31. III. 1931 р. в год. 7.15 веч. в салі „Бесіди", вул. Рутовського 22., відчит проф. д-ра Володимира Залозецького п. з. **„Головні проблеми української барокової архітектури".**

— **Справлення похибки.** В 7. резолюції Загального Зїзду „Рідної Школи" замість: „для підготовки фахових шкіл" має бути: „для підготовки фахових сил".

——o——

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„ВІКТОРІЯ І ЇЇ ГУЗАР"* — оперетка *Павла Абрагама.*

Премієра оперетки Абрагама була одночасно прощальним вечором заслуженого для львівського міського театру довголітнього режисера оперет (вистави їх за 22 роки у Львові кількасот!), Пилипа Кулінговського, що разом з тим святкував 30-ліття своєї сценічної праці взагалі. В тій праці провів він колись кілька літ і на Україні: в Київі, Одесі, Житомирі й інших містах.

Як при кожній подібній нагоді, так і цим разом панував у виповненій по береги салі святочний настрій. Вже при першій появі на сцені Куліговського публика уладила йому овацію, а по другім акті вшановано його промовами, квітами і ріжними дарунками. Між кошами квітів запримітили ми й один з жовто-блакитними лентами й українським написом. Відповідь зворушеного ювилята, що, прощаючись зі сценою, дякував особливо горячо за постійну підтримку публиці, принято гураґаном оплесків.

Самаж вистава, вирежисерована незвичайно дбайливо й до найменших подробиць ювилятом, пройшла просто знаменито. Всі виконавці сольових партій, а саме п-і: Нохoвичівна, Фонтанівна й Германова і п-ове Куліговський, Фолянський та Рушковський створили досконалі креації. В ролі рітмайстра гузарів виступив артист драми Е. Заєвла (вперше), що виявився для оперетки дуже цінним набутком, бо має всі дані стати її світилом і любимцем публики, особливож її жіночої частини.

Музика оперетки Абрагама незвичайно мельодійна й легка, так, що хапає слухача просто за серце. Немало її мельодій має безперечно слявянський характер — стільки в них сентименту й ніжности. Деякі пісні з цеї оперетки стануть у дуже короткому часі напевно популярні в цілому Львові. Також лібретто сконструоване наскрізь льоґічно, а за добрі дотепи постарався вже незрівняний того вечора Фолянський і молодий Рушковський, що кожною своєю появою на сцені вносили до неї свіже оживлення й рух.

Ціла вистава переплітана густо танцями, в яких широке поле до попису дістав цілий балет.

Деякі з тих танців („Моя мама“, танці російські й циганські) були незвичайно ефектовні, а їх виконавців оплескувано дуже горячо. Дуже гарно співали теж хори, яких члени не були манекінами (як це звичайно буває), а живими людьми, що рухалися, бігали, танцювали так, як того вимагала акція.

Словом: ціла вистава стояла на високому рівні і дала видцям, які провели вечір у веселому настрою, багато вдоволення. Дириґував п. Ґужинський з великим темпераментом і він теж поважно партиципує в непересічному успіху вечора.

І. Н.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС“: *„ЕКЗОТИЧНА ЖІНКА“* і *„ЛЮ НА ВІДПУСТЦІ“*.

Коротка, шабльонова комедія „Лю на відпустці“ на тему перемелену як кінова січка: послужниця крамниці грає ролю ґрафині, щоби зловити мільонера. Є це один із старих механічних способів, як розбуджувати сміх; підставте кому ногу на вулиці і коли він здоровенно гепне, завсіди найдеться досить глядачів, що зареготеться.

„Екзотична жінка“ довга, буцімто комедія, зліплена із ріжних реквізитів кінової фабрики: трохи екзотичних знимок, трохи бурі на морі, трохи мельодраматичних сцен і банального лірризму. Ані сюжету, ані акторів, ані бодай краєвидів.

м. р.

З концертової салі.

Концерт мужеського хору львівської філії „Просвіти“ ім. М. Шашкевича у Стрию.

Концерт заповіли афіші на 18. III. ц. р. Признаюся, що з деякою нехітю йшов я на той концерт. Піднимається занавіса, на сцені шістнадцять молодих хлопців у народніх строях, гарно уставлені. Перше враження корисне. Видно здисциплінований хор, а це вже добрий знак. Виходить дириґент п. В. Осташевський, дискретний знак рукою і... приємне розчарування. Перші акорди вказують нам, що маємо до діла з першорядним хором

Концерт складався з трьох частин, у яких хор відспівав цілу низку пісень укладу Леонтовича, Кошиця й інших наших композиторів. Щож до самого виконання, то слід підчеркнути дуже гарну емісію голосів, при чому ні один голос не домінував над другим, а всі зливалися в гармонійну цілість. Не менше гарно виконані були переходи від pp до ff та досконало видержані пяніссіма. Спеціяльно треба підчеркнути мистецьку інтерпретацію поодиноких стрічок у народніх піснях, як нпр. „За річкою“, „Та болять ручки“ і ін. Маленьке недотягнення в концерті — це дещо непевно поставлені тони другим тенором в сольових партіях. Врештою ціла програма виконана була по мистецьки.

Публика, на жаль, не дописала: та сталося це задля відсутности відповідної реклями. На другий день концерт повторили для шкільної молоді. Тим разом публики було доволі.

М. К.

Дописи.

КУЛИКІВ (З документів часу). До катехита нар. шкіл у Куликові біля Львова о. А. Круцька наспів недавно такий документ: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie, dnia 12. marca 1931 r. Nr. II. 5409/31. Zwolnienie ze służby. — Do Wielebnego Ks. Andrzeja Krućki, nauczyciela gr. kat. religji publicznej szkoły powszechnej w Kulikowie. Na podstawie art. 60. ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowybh nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47. poz. 462) zwalniam Wielebnego Księdza ze służby państwowej z dniem 31. marca 1931 r., z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Księdza w stanie nieczynnym. — L. S. Podsekretarz Stanu K. Pieracki. — Це звільнення о. Круцька потребує ближчого пояснення. А саме: Причиною такого зарядження Міністерства були наклепи й очорнення на письмі на підписаного перед Старостовом і Кураторією кількох засліплених куликівських москвофілів під диктатом одного з „русских“ адвокатів. О. Круцько має 10 і пів року служби, але влада $1^1/_2$ року йому не зарахувала і відправляє без емеритури. Слід зазначити, що о. катехит ширив між дітворою у школі католицький журналик „Наш Приятель“, а це для деяких куликівських мамутів небувалий злочин. Нераз згадав він дітям про обовязок дальшої науки, по скінченню школи, в чит. „Просвіти“, а це вже непростимий гріх. Одного разу зі шкільними дітьми уладив виставу „Св. Отець Миколай“, котрий десь між стрічками згадав у промові і про якусь Україну, очевидно і це каригідне в мозківницях кількох куликівських фанатиків. А вже найбільше лютило кацапів Куликова, що катехит нераз кликав їх дітей: „українські діти“. Розуміється, „сильним міра сего“ тільки й давай таких арґументів...

СЯНКИ, повіт ТУРКА. (Оснування кооперативи). В неділю 22/3 п. р. відбулися в нашім селі установчі збори споживчої кооперативи „Сян“ в домі А. Трицятника в присутности голови КОК в Турці д-ра М. Кондрата і кооперативного повітового орґанізатора О. Сандовича. Збори пройшли при великому зацікавленні присутніх селян. Проводив зборам Степан Василечко, секретарював Дмитро Василечко. Про значіння кооперації для малоземельних хліборобів виголосив гарний реферат д-р Кондрат; статут і орґанізацію кооператив пояснив приступно О. Сандович. В члени кооперативи вступило 35 осіб, які вибрали до управи Д. і С. Василечків, С. Цебуляка, В. Шушка і П. Василечка. Є повна надія, що завдяки енерґічним одиницям свіжо основана кооператива в граничнім селі, до якого не можна дістатися без спеціяльного дозволу староства, розвинеться дуже гарно.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЮВИЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ ЦЕНТРОСОЮЗУ В 30-ЛІТТЯ. Редаґував **М. Творидло**, Львів 1931. На зміст книжки складається: Огляд діяльности „Центросоюзу“ і „Повітових Союзів“, Огляд Західно-української Кооперації всіх централь, Огляд Кооперації Закарпатської України та світової кооперації, зорґанізованої в Міжнародн. Коопер. Союз, і т. д. В книжці багато ілюстрацій і портретів, програмових статтей.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ. Львів, квітень 1931. Ч. 4.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 28. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол. копа яєць 5·80 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко і яйця устійнена.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок, 30. березня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар“, оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Понеділок, 30. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, Мольнара.

Малий Міський Театр:
Понеділок, 30 березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання“ (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Кінець пані Чені“, „Неприборкана“.

КОЛЬОСЕИ: Кен Мейнард і Гут Гібсон.

ЛЕВ: Звукова фільма „Атлантик“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Яроші“. „Чоловік проти волі“. (Ярош, Ордонівна, Мей Вонг).

ОАЗА: „Острів затоплених кораблів“.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Екзотична жінка“.

ПАН: „Шехерезада“.

ПАСАЖ: „У степах Арізони“. „Поліцмайстер Тагеєв“.

ПРОМІНЬ: „Архиподій з Дамаску“.

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання“. „Краса життя“.

ХИМЕРА: „Любов дівчини з вюзиґолу“.

СТИЛЕВЕ: „Жовтий пашпорт“ і Гарольд Льойд.

УТІХА: „Мертвий крик“ (Джек Гольт), „У ворітт смерти“ (Бенкрофт).

Програма радіо.

Понеділок 30. III. 1931.

Варшава (1411,8) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Сольо на флєті. **Берлін** (419) 16·30 Популярний концерт. **Стокгольм** (435,4) 19·30 „Весілля Фіґаро“ опера Моцарта. **Рим** (441,2) 12·00 Хор **Лянгенберг** (472,4) 17·00 Солісти. **Прага** (486,2) 18·35 Німецька авдиція. **Відень** (516,5) 15·20 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·20 Циганська орхестра **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші Сходини „Союзу Українок“ відбудуться в понеділок дня 30 п. м. в год. 7. вечором в домівці Т-ва. Реферує **пос. М. Рудницька про бюджетову сесію.** Окремих запрошень не висилається.
1743 2—2

Подяка. Отсею дорогою складаємо щиру подяку Вп. Панам Оборонцям: Д-рові Ганкевичеві, Д-рові Старосольському, Д-рові Шевчукові і Д-рові Шухевичеві за безкорисну та успішну оборону нас на розправі від 24—28 III., з якої всі ми вийшли вільні. — Також щиросердечну подяку складаємо Вп. П. Трачовій за поміч і опіку підчас нашого шести місячного побуту в Бриґідках. — **Мирослав Василик, Володимир Книш, Вас. Крупа, Святослав Рудий і Василь Бегота.**

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“